

rületén nem is lesz tájékozott s ha tanszékét el akarja látni, vagy saját tudományos céljaihoz válik hűtlenné, vagy felületes és hézagos lesz a pedagógia előadása. Ha pedagógust neveznek ki, olyat, aki a filozófiával csak szakja érdekében foglalkozott, az kénytelen lesz éveken át abba mélyedni el, a pedagógia számtalan ágát egységesítően összefogni nem tudhatja, lépést nem tarthat s aligha tudja sokáig leküzdeni magában azt a leverő érzést, hogy ámbár egyetemi tanszéken ül, lelke vágyát be nem töltheti. S ha nem határozottan filozófus vagy pedagógus, hanem olyan jut oda, akiből fiatalsága révén még «minden» lehet, az hamar átlátja, hogy ha feladatát egész terjedelmében komolyan veszi, ki nem fejlődhetik, e két nagy területen örökös befogadásra kényszerül csupán s még azt sem győzheti; hallgatói nem a tudóst, hanem az anyaggal birkózó tanítót látják majd maguk előtt. Hol marad majd a tudományos kutatás és a kutatásra való ránevelés?! Káros e tanszék ilyenén szervezése a tanárképzés szempontjából is, hiszen annak oly terjedelmű gyakorlati pedagógiai előadásokra is van szüksége, amilyeneket még önálló pedagógiai tanszék sem adhat, amíg ketté nem osztják.

De, bár ma még személyes vonatkozások nélkül tehetnők, a lehetőségek elgondolását ne folytassuk. Csak azt jegyezzük meg, hogy ama különben is mindössze kilenctagú bölcsészeti karon a pedagógiának előre szárnyát szegték. Ez is mutatja, mily nagy kár, hogy az új egyetemek tanszékeinek szervezését meg nem előzte a nyilvánosság előtt mélyreható tudománypolitikai megvitatása annak: a tudomány mai állása, a magyar tudományosság mostani állapota, a nemzetnek a tudomány műveléséhez és terjesztéséhez fűződő érdekei mit követelnek, mily tanszékeket s milyen embereket.

i. s.

HAZAI LAPOKBÓL.

Világnézetre nevelés. A középiskola akkor tesz eleget feladatának, ha a világegyetemre és az emberre vonatkozó ismereteket úgy nyújtja, hogy azok egységes képet alkossanak; csak úgy nevel az életre, ha növendékeinek világnézetet ad, mely őket az életben való eligazodásra képesíti. Ezt az alap gondolatot fejtegetve *Balanyai György* (Magyar Középiskola 1914, 2. sz.) nem tartja elégnek, ha valamely «egységes világnézet tudatos fejlesztése helyett csak töredékeket adunk, melyekből később magának a növendéknek kell összegyűrnia világnézetét», hanem «csak konkrét, minden irányban kidolgozott, minden felvethető kérdésre felelni tudó világnézet fejlesztéséről» lehet szerinte szó. «A világnézetek forrongó harcának napjaiban» az «öntudatos kath. tanároknak» erkölcsi kötelességök «egész

pedagógiai tevékenységüket a pozitív ker. világnézetre nevelés jegyében beállítani», hogy a tanulók tudatában «a magunk világnézetének olyan centrális helyzetet biztosítsunk, hogy onnét semmiféle ellenséges támadás kimozdítani ne bírja». Érdekes és tanulságos mindaz, amit a szerző elmond, hogy t. i. nem elég a vallástanításra hagyni e feladatot, hanem a profán tárgyak tanítótól is ily irányú együttműködést kell kívánni, s lényeges részt kell adni a ker. világnézet kialakításában a természettudományi elemeknek és a jól kezelt történettanításnak. Csak az egész nevelő testület egyirányú munkája teremtheti meg a szerző kívánta eredményt, az bizonyos. Meglepő azonban e higgadt fejtegetésnek az a része, mely szerint az «antiklasszikus áramlat» «antikrisztianus megokolással» akarja kiirtani «az idealizmus szolgáltatásban álló klasszikus oktatást»: «a reformtörekvések főmozgatója éppen a lehangosabb szóvivőknél nem az iskola és az élet viszonyának bensőbbé tétele, még csak nem is a valódi természettudomány szolid eredményeinek bevitele az iskolába, hanem a klasszikus kultúrával és oktatásával szorosan összeforrott keresztény világnézet egyik erősségének lerombolása». Ez az állítás aligha igazolható; valamint az sem, hogy «egész emberek» nevelése a klasszikus nyelvek nélkül nem lehetséges, ami e fejtegetés egyik pontjának egyenes következménye. Általában az előadó is, a Kath. Tanáregyesület közgyűlését üdvözlő főpap is kizárólagosan kath. egyházi szempont alá helyezte a középiskolai reform ügyét (id. füzet 121. l.).

Polgárság nevelése. Az Uránia Tud. Egyesület közgyűlésén *Molnár Viktor* az idén két, fontos kérdést fejtegetett. (Uránia, 1914, 4. sz.) Egyik: külföldön élő véreinknek a nemzeti művelődés közösségében való megtartása; másik: magyar polgárság nevelése. A beszéd eszerint mintha nem volna szoros kapcsolatban a pedagógiával. S mégis felhívjuk rá a figyelmet, mert gondolatmenete nagyon beleillik a tágabb értelmezésű pedagógiába. Azt sürgeti, amit tavaly is: az iskolát alakítsuk át; a polgári szellem csak úgy fejlődhetik ki, ha erre az állami élet minden tényezője, tehát az iskola is, tudatosan és rendszeresen közreműködik. Erős polgárság fejlesztését és a künn élő százazrekkel való kulturális és gazdasági összeköttetés szervezését nemzeti létünk kérdésének tartja.

A tanítóképzés reformja. Svájci tanítóképzők tanulmányozásáról írt beszámolóját *Szöllösi István* a magyar képzőkre vonatkozó kívánságokkal végzi (Magyar Tanítóképző 1914, 3. sz.). Kívánja ő is az 5. évfolyamot, a tudományos munkához való kedvnek erősítését, több iskolában való rendszeres látogatásokat, a tanárképzés teljes kiépítését, a gyakorlóisk. tanító tudományos képzését és képesítését, a tanulók számának korlátozását (30-ra), a tanítóképzés reformjának a